

Quadern de teatre El professor Francesc Foguet amb la col·laboració del Museu de Badalona edita un segon llibre sobre Margarida Xirgu no tant aprofundint en el mite com reseguint l'aventura artística de l'actriu

Jordi Coca

La Xirgu de Molins de Rei

Fa anys es va posar de moda parlar de catalans universals. Es tractava d'algunes personalitats que havien aconseguit un gran reconeixement fronteres enllà, que hi havien fet gairebé tota la seva carrera i que aquí admiràvem incondicionalment. Era quan començàvem a recuperar-nos una mica de l'ensulsiada franquista i calia integrar "els més grans" –i mira que són relatives les ponderacions quantitatives–, els que s'havien fet a l'estranger. Naturalment, en aquest reconeixement hi havia implícita una mena d'amnistia pel fet que, a causa de circumstàncies diverses, els catalans universals no haguessin treballat més a Catalunya. Tot plegat era una autèntica ximpleria, però durant un temps va tenir el seu predicament. Que ara recordi, tan català universal era Xavier Cugat com Joan Oró, un per fer d'estrella a Hollywood i l'altre per escrutar l'univers. Ignoro si la gran Margalida Xirgu va rebre aquest honor, però de fet al seu voltant es va construir el mite que treballava a l'estranger perquè aquí no podia desenvolupar plenament el seu talent, tot i que sempre duia Catalunya al cor...

Això de banda, ara Francesc Foguet i Boreu ha editat un nou llibre sobre l'actriu nascuda a Molins de Rei l'any 1888 i morta a Montevideo l'any 1969. Es tracta d'una edició àmpliament il·lustrada i feta pel Museu de Badalo-

na. Foguet, que és doctor en filologia catalana i professor de la Universitat Autònoma, ha escrit llibres sobre el teatre durant la Guerra Civil i, entre altres biografies, va editar l'any 2002 *Margarida Xirgu. Una vocació indomable*. Ara torna al tema, amb una mirada més àmplia i amb voluntat d'aprofundir no tant en el mite, que també, com en la feina feta per aquesta actriu que sempre va estar al costat dels moviments innovadors i que va recolzar, quan no era fàcil fer-ho, autors com ara Federico García Lorca, Ramón M. del Valle-Inclán i altres noms que avui s'han esva-

Als 14 anys va començar a estrenar els autors locals que estaven de moda, com Guimerà, Rusiñol i Puig i Ferrater

it i que, tanmateix, al seu moment pesaven considerablement per raons diverses. Són els casos de Jacinto Benavente o d'Alexandro Casona, per esmentar només autors castellans. Foguet mateix explica en la introducció del llibre que no es tracta tant de reiterar els episodis més coneguts de la vida de la Xirgu com de resseguir la seva aventura artística i precisar les relacions que va tenir amb l'escena catalana.

De fet, tot va començar a Barcelona quan la Xirgu tenia 11 anys. Des dels 14 va començar a estrenar els autors locals que aleshores estaven de moda: Josep Feliu i Codina, Guimerà, Ignasi Iglésias, Santiago Rusiñol, Josep Roca i Roca, Antoni Ferrer i Codina, Josep Pous i Pagès, Emili Tontorer, Puig i Ferrater, Ambrosi Carrion i un llarg etcètera. La majoria d'aquests noms avui no diuen res al gran públic. I també feia el repertori internacional que aleshores era habitual: Alexandre Dumas, Ibsen, Émile Zola, Gerhart Hauptmann, Gabriele D'Annunzio, Hermann Sudermann... Sembla que després d'*Els pobres menestrals*, d'Adrià Gual, de seguida va treballar al costat dels grans noms de l'escena catalana: Iscle Soler, els germans Borràs, Maria Morera, Enric Giménez... El 1913 va fer la seva primera gira per Sud-amèrica i s'inicia així la que certament serà una gran carrera internacional. Catalunya comença a quedar enrere, els compromisos s'imposen, els grans autors escriuen expressament obres per a ella, amb Rivas Cherif construeix un sòlid projecte artístic i comercial... Durant la guerra del 1936-39 la Xirgu sempre es va mostrar partidària de la República. Després, i durant dècades, va ser considerada una de les grans actrius del moment, fins al punt que l'any 1949 va ser nomenada directora de la Comedia Nacional de Uruguai, i de l'Escuela Municipal de Arte Dramática de Monte-

Margarida Xirgu

ARXIU

video. Honors, reconeixements, premis, glòria...

Ara, però, què queda de la Xirgu a Catalunya, deixant a banda les seves despulles, traslladades el 1988 amb motiu del centenari? Foguet ja assenyala que no totes les línies de recerca estan exhaurides i, certament, s'hauria de poder estudiar quines característiques tenia la seva manera

d'interpretar, què feia bé amb relació als cànons de l'època i què feia malament, si estava més a la vora de l'histrionisme de Sarah Bernhardt o dels silencis i el quietisme d'Eleonora Duse... De moment, tenim la reconstrucció minuciosa del seu recorregut i un conjunt de fotos que mai no havien estat aplegades, tant del mite com de la noia de Molins de Rei.

Crítica rock'n'roll

J.M. Hernández Ripoll

Només és rock'n'roll

Ariel Rot

21 Festival de Guitarra Bikini, 20 de maig

Després dels focs d'artifici llançats amb l'intent de reflotació dels llegendaris Tequila, Ariel Rot ha tornat al rock'n'roll. Al blanc, pur i sa, d'una efervescència genuïna, sense més additius que unes bones guitarres, una

precisa secció rítmica formada per baix i bateria, més un teclat amb regust anyenc. I la veritat és que sona bé, malgrat que pràcticament tot allò que sona resulta familiar a les orelles.

El rock'n'roll orquestrat per Ariel Rot en el disc que presentava dijous a la nit no té secrets amagats. És simple, però s'ha de fer bé per obtenir els efectes desitjats.

El músic argentí domina el patró bàsic canviant algunes tessitures

El músic argentí domina el patró bàsic canviant algunes tessitures que el fan més flexible del que és en realitat. S'anima, en ocasions, a posar essències de sabor llatí com és el cas de

Papi dame la mano, o a infusionar peces com *Manos expertas* i *Nena me enseñaste a amar* amb aromes de procedències més negres. Però això són detalls que donen color i distinció al repertori, perquè començar amb dues cançons de tall clàssic com *Una vida equivocada* i *Problemas* s'ha d'entendre com una declaració d'intencions a les arrels stonianas.

De tota manera, en l'actuació oferta en una sala Bikini que mostrava una més que bona entrada, les noves composicions van suposar poc més d'una quarta part del total. Ariel Rot va aprofitar l'avenç per rescatar alguns talls que formen part del seu nodrit fons d'armari. Citarem *Dos de corazones*, amb lletra de Sergio Makaroff (present al concert), per

destacar una de les cançons recuperades de la seva discografia en solitari: *Baile de ilusiones*, *Geishas en Madrid*, *Hasta perder la cuenta*, *Lo siento Frank o*, ja als bisos, *Milonga del marinero y el capitán* i, també, *Dulce condena*, aquesta última com a record a la gran banda que van ser en el seu moment Los Rodríguez.